

днях, оставленным в конце 1877 года. – Чернигов: губернская типография, 1878. – С. 54.

4. Историко-педагогичний музей Глухівського національно-педагогічного університету ім. Олександра Довженка (далі – ПМГНПУ). Звіт провідного фахівця О.О. Маслова про роботу в архівах (м. Київ, 7–24 липня 2014 р.) (Виписки з ф. 707, оп. 229, Г24. хр. 216, П.16).

5. Циркуляри по управленію Киевским учебным округом за 1909. – № 1–12. – 225. – 446 с.

6. ПМГНПУ. Воспоминания бывшего слушателя института Карпекина Александра Алексеевича. – Тетрадь вторая. – 23 арк.

7. Памятная книжка Киевского учебного округа на 1901 г. – Часть IV. Черниговская губерния. Издание управления учебного округа. – К., 1901.

8. Циркуляри по управленію Киевским учебным округом за 1900. – № 1–12. – 683, 18 с.

9. Гирич Я.М. Глухівський учительський інститут у 1905/1906 та 1906/1907 навчальних роках: доповідні записки, протоколи засідань педагогічної ради // Історичні студії суспільного прогресу. – Глухів, 2017. – Вип. 5. – С. 218–255.

10. ПМГНПУ. Жалування викладачів Глухівського учительського інституту та міського училища на 1 березня 1912 р. (Виписки зроблені І.М. Ляшкою із РДА. ф. 733, оп. 175, спр. 130, арк. 97–104).

11. Календарь Черниговской губернии на 1911 год / Издание Черниговского губернского статистического комитета. – Чернигов: Типография губернского правления, 1910. – Адрес-календарь.

12. Циркуляри по управленію Киевским учебным округом за 1880. – № 1–12. – С. 271; Циркуляри по управленію Киевским учебным округом за 1885. – № 1–12. – С. 314–315; Календарь Черниговской губернии на 1888 год / Сост. К.В. Корвин-Пиотровский. – Чернигов: Типография губернского правления, 1887. – С. 330, Календарь Черниговской губернии на 1891 год / Издание Черниговского губернского статистического комитета. – Чернигов: Типография губернского правления, 1890. – С. 237, Циркуляри по управленію Киевским учебным округом за 1903. – № 1–12. – С. 64, Календарь Черниговской губернии на 1902 год / Издание Черниговского губернского статистического комитета. – Чернигов: Типография губернского правления, 1901. – Отдел 4. Адрес-календарь. – С. 65.

13. Університет св. Володимира, 1834–1917: студентське життя / за ред. Л.В. Губерського. – К.: Київський університет, 2014. – 415 с.

14. Библиографический словарь выпускников Киевской духовной академии, 1819–1920 г / [сост. В. И. Ульяновский]. – К., 2015 – Т. 2. – 624 с.

15. Васильченко С. Твори у чотирьох томах / за загальною редакцією академіка О.І. Білецького – К.: Вид-во АН УРСР, 1960. – Т. 4. – 455 с.

Крижановский В.М. Социальный и профессиональный портрет преподавателей истории Глуховского учительского института (1874–1917)

В статье раскрывается просопографический портрет преподавателей исторических курсов Глуховского учительского института (1874–1917). Реконструирован образовательный уровень, профессиональный путь и материальное положение педагогов alma mater Александра Довженко.

Ключевые слова: историки, университет, жалование, учительский институт, чин.

Kryzhanivsky V.M. Social and professional portrait of teachers of History in Hlukhiv Institute (1874–1917)

In the article social and professional portrait of teachers of historical courses of Hlukhiv Institute is revealed (1874–1917). The educational level, the professional way and the material situation of the teacher's institute is reconstructed.

Key words: historians, university, pledges, teacher's institution, rank.

01.03.2018 р.

УДК 94(477)+(930.253):347.451.4

Я.В. Чернякова

**УВ'ЯЗЧІ ЛИСТИ НА ІМ'Я А.Я. ТЕРЕЩЕНКА
(ЗА ДОКУМЕНТАМИ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ
СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ)**

Робота присвячена ув'язчим листам, що стосуються майна і нерухомоті Артемія Яковича Терещенка, які він придбав. Документи вперше вводяться до наукового обігу.

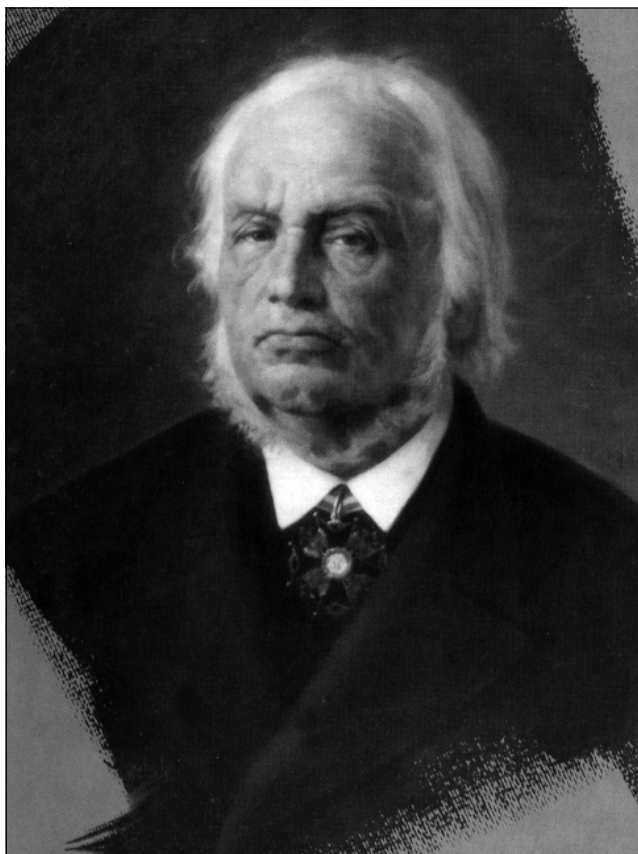
Ключові слова: Глухів, ув'язчий лист, Артемій Терещенко, повітовий суд.

Тема громадської, підприємницької та благодійної діяльності родини Терещенків неодноразово привертала увагу дослідників. Переважна більшість сучасних публікацій присвячена їх меценатству. Мова йде про роботи В. Вечерського [1], В. Ковалинського [2], С. Жукової [3; 4], С. Єсюніна [5], М. Терещенка [6; 7], Ю. Шишкіної [8]. Найбільш повним дослідженням біографічного характеру можна вважати монографію В. Ковалинського «Семья Терещенко» [9].

Терещенків без перебільшення називають «цукровими королями» за їх внесок у розвиток вітчизняної цукрової промисловості. Створивши свою фінансову імперію завдяки цій галузі сільського господарства, вони отримали можливість використовувати свої статки на заснування власних філантропічних закладів освіти і медицини, будівництво і оздоблення церков, колекціонування творів світового мистецтва. Співзасновники «Товариства цукрових та рафінадних заводів братів Терещенків», Нікола і Федір, не розпорозували сімейні капітали, а вкладали кошти у виробництво і нерухомоть, пам'ятаючи настанови свого батька Артемія Яковича.

А.Я. Терещенко став першим відомим представником цієї родини. Він переселився до Глухова із села Локоть, розташованого в 40 верстах від міста, і разом з дружиною Єфросинією Григорівною (уродженою Стесявською) зайнявся дрібною торгівлею. Спочатку торгували з лотка, потім відкрили власну невеличку крамницю. Артемій Якович мав у Глухові свій будинок, який зараз є пам'яткою архітектури, історії та містобудування. Саме він, як засновник династії Терещенків, в середині ХІХ ст. зацікавився новою для України цукровою справою. Після реформи 1861 р. ситуація в аграрній сфері дала змогу підприємцеві заволодіти чималими ділянками землі під бурякові поля та цукроварні.

Нещодавно у поле нашого зору потрапила низка документів, що відклалася у Державному архіві Сумської області, раніше не опрацьована іншими дослідниками. Мова йде про ув'язчі листи, видані Новгород-Сіверським повітовим судом, що підтверджують надання права Артемію Яковичу Терещенку на володіння придбаними будинками, земельними ділянками і лісовими угіддями. Ув'язчі листи є важливим джерелом інформації у дослідженні початкового періоду формування банку нерухомоті родини Терещенків.

Артемій Якович Терещенко

Листи, що вперше вводяться до наукового обігу, наведені із максимальним збереженням стилістики, орфографії і пунктуації. Деякі фрагменти текстів втрачені внаслідок тривалого зберігання документів.

По указу Его Величества, отъ Временного Отделения Глуховского Уездного Полицейского Управления Потомственному Почетному Гражданину Артемію Яковлевичу Терещенко

Вводный листъ

Временное отделение, слушали: Новгородсеверский Уездный судъ, отъ 12 июля сего года. заяв № 240, сообщила Управленію о вводе Вас во владеніе Садами и Огородами приобретенными у вдовы Колежского Ассесора Александры Игнатьевой Шумицкой. По рассмотреніи симъ Отделеніем Купчей Крепости, совершенном в Новгородсеверском Уездном Суде Въ Мае 1868 г, сказывается, что Вы приобрели по означеной купчей у Г. Шумицкой в хате и огороде состоящей в городе Глухове, как объяснено о том [...] купчей. Определили: как на приобретение вами хат и огорода от владельцев споровъ и претензій [...] то, на основаніи [...] 1857 [...]. Во владеніе онными [...] составит Вводный Листъ [...] которого выдать Вамъ [...], документ [...] в Глуховское Уездное Полицейское Управление 1868 года июля 15 дня.

....Исправникъ...[підпис]

За Помощника исправника...[підпис]

Уездный Стряпчий...[підпис]

При этомъ вводе свидетелями были и подписка...[підписи нерозбірливо]

ДАСО, ф. 619, оп. 1, спр. 2, арк. 162–163.

По указу Его Величества, отъ Временного Отделения Глуховского Уездного Полицейского Управления Потомственному Почетному Гражданину Артемію Яковлевичу Терещенко

Вводный листъ

Временное отделение, слушали: Новгородсеверский Уездный суд, отъ [...] декабря 1867 года. заяв № 3539, сообщил Управленію о вводе Вас во владеніе имение приобретенное у поданой у наследника Дворянина Андрея Ивановича Алферова. По рассмотренію симъ отделением данной составленной въ Московской Палате Уголовного и Гражданского Суда 31 октября 1867 года, сказывается, что Вы приобрели по означенной данной съ публичного торга у наследников Алферова недвижимое [...] въ усадебно [...] Глуховского Уезда [...].

[...] объявляемой даной Определили Как на приобретенное Вами имение, от соседних владельцев споровъ и претензій непредъявл. то на основаніи 929 ст. х.т. [...] св. зак. граж. [...] Ив. 1857 года ввести вас вовладеніе оным; для чего составить Вводный листъ ко [...] которого выдать Вамъ [...] ментъ-а подлинный с перепис. [...] недос передать в Глуховское Полицей. Управление. 1868 года 13 дня.

Землеправника, помощник его...[підпис]

Становой пристав...[підпис]

Уездный Стряпчий...[підпис]

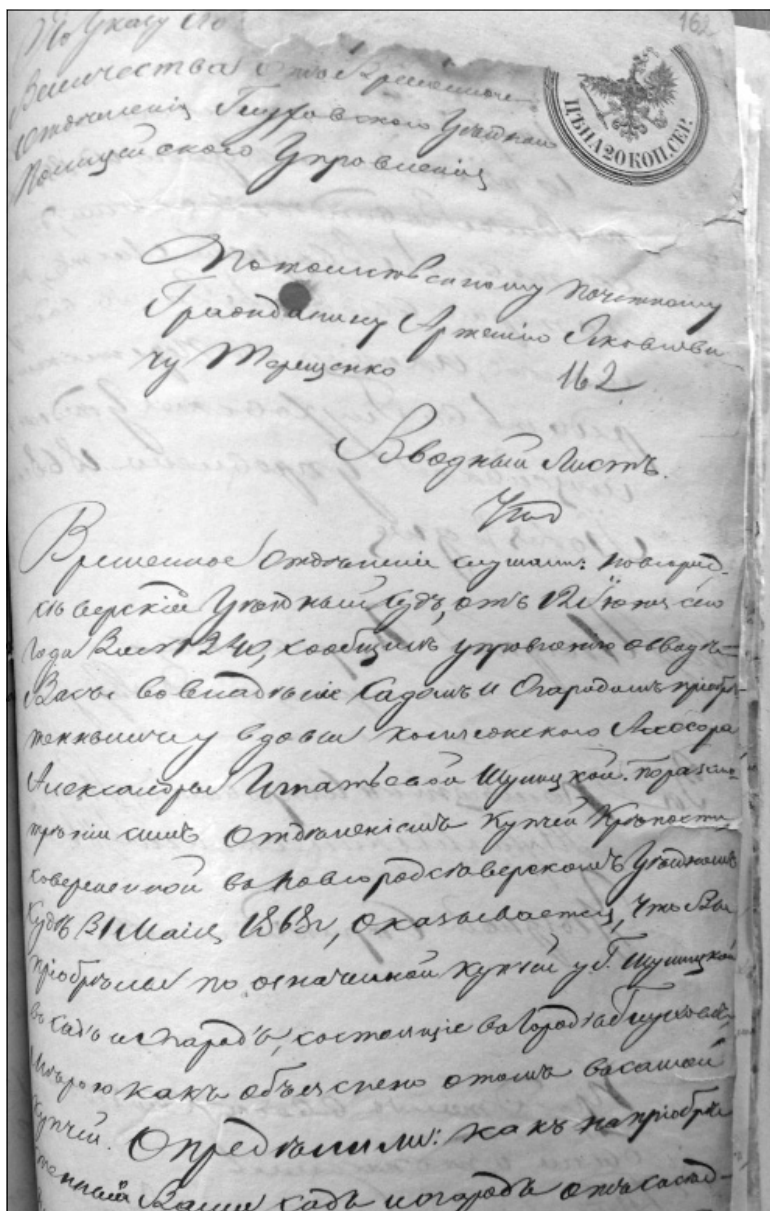
При томъ вводе свидете....[підписи нерозбірливо].

ДАСО, ф. 619, оп. 1, спр. 2, арк. 118–119.

По указу Его Величества, отъ Временного Отделения Глуховского Уездного Полицейского Управления Потомственному Почетному Гражданину Артемію Яковлевичу Терещенко

Вводный листъ

Временное отделение, слушали: Новгородсеверский Уездный суд, отъ 11 сего Марта заяв №8 43, сообщила Управленію, о вводе Вас во владеніе, деревянными домами съ постройками и землею приобретенными у Лейтенанта Амурского экипажа Григорія Разградскаго. По рассмотреніи симъ Отделеніем двухъ купчих крепостей, совершенныхъ въ Новгородсеверскомъ Уездномъ Суде, 6 Марта 1868 года сказывается, что Вы приобрели по означеннымъ купчимъ у г. Разградскаго, деревянный домъ [...] землю подъ ними и [...], какъ объяснено въ самом [...] состоящей въ г. Глухове при Киево-Московской дороге. Определили [...] на приобретенное Вами имущест. [...] от соседних владельцев, споровъ и пр. не предъявлено; то, на основаніи 929 х. т., части 1-й, Свид. Зап. гражд., [...] ввести Вас во владеніе инымъ; для ч... составит вводный листъ – копию котор... выдать Вамъ въ документе, – а подлинны... перепискою, передать въ Глуховское Уезд. По-

Увязный лист на недвижимость, придбану у О. Шулицької
лицейское Управление. 1868 года Март [...].
Уездный Исправникъ М...[підпис]
Помощник исправника...[підпис]
Уездный Стряпчій М...[підпис]
При этомъ вводе свидетелями были и подписа [...].
Колежскій Секретарь Виктор Никол... Ива-
ницкий-Ва...[підписи нерозбірливо].
ДАСО, ф. 619, оп. 1, спр. 2, арк.131–132.

По указу Его Величества, отъ Временного Отделенія
Глуховского Уездного Полицейского Управленія
Потомственному Почетному Гражданину
Артемію Яковлевичу Терещенко

Вводный листъ

Временное отделение, слушали: Новгородсеверский
Уездный суд, отъ 10 февраля сего года заяв № 294, Со-

общила Управленію, о вводе Вас во владеніе [...] у Глуховской Уездной земской Управе. По рассмотренію симъ отделеніемъ Купчей Крепости совершенной въ Чернигоскомъ Полицейск. Гражданского Суда 21 января 1869 года оказывается что 1320 приблизительно [...] Киево-Московской дороги [...] Определили как приобретенное Вами [...] владельцемъ споровъ и претензій не предьявлено, то на основаніи 929 [...] 1857 года, вводе Васъ во владеніе [...] для ч [...] [...] составитъ вводный листъ, копию которого выдать Вамъ в документе, [...] перепискою передать в Глуховс. Уездное Полицейское Управленіе 1869 года Марта 22 дня.

И. д. Исправника,

за Помощника Исправника [підпис]
Уездный Стряпчій М...[підпис]

При этомъ вводе свидетелями были...
[підписи нерозбірливо].

ДАСО, ф. 619, оп. 1, спр. 2, арк. 239–240.

ПОСИЛАННЯ

1. Вечерський В.В. Пам'ятки архітектури й містобудування Лівобережної України: виявлення, дослідження, фіксація. – К., 2005. – 586 с.
2. Ковалинський В.В. Меценати Києва. – К., 1998. – 526 с.
3. Жукова С.П. Благодійницька діяльність родини Терещенків у культурно-освітній справі Глухова // Збереження історико-культурних надбань Глухівщини (Матеріали першої науково-практичної конференції 18 квітня 2002 р.). – Глухів, 2002. – С. 50–55.
4. Жукова С.П. До витоків меценатської діяльності Терещенків // Глухів і округа: Збірник наукових праць. Вип. 1 – Глухів, 2008. – С. 39–44.
5. Єсюнін С.М. Глухівське міське трикласне училище Федора Терещенка: створення та перші роки існування (1891–1893) // Сіверщина в історії України. Збірник наукових праць. – Вип. 8. – К. – Глухів, 2015. – С. 213–216.
6. Терещенко М. Перший олігарх. – К., 2013. – 228 с.
7. Терещенко М. У пошуках скарбу родини Терещенків. – К., 2012. – 192 с.
8. Шишкіна Ю.А. Глухівська жіноча гімназія // Сіверщина в історії України. Збірник наукових праць. – Вип. 3. – К. – Глухів, 2010. – С. 237–239.
9. Ковалинський В.В. Семья Терещенко. – К., 2003. – 388 с.

Чернякова Я.В. Вводные листы на имя А.Я. Терещенко (по документам Государственного архива Сумской области)
Работа посвящена вводным листам, имеющим отношение к имуществу и недвижимости Артемия Яковлевича Терещенко, которые он приобрёл. Документы впервые вводятся в научный оборот.
Ключевые слова: Глухов, вводный лист, Артемий Терещенко, уездный суд.

Cherniakova Ya.V. Introductory sheets addressed to A.Ya. Tereshchenko from the State Archive of the Sumy region
The work is devoted to the analysis of the introductory pages related to the study of the heritage of Artemii Tereshchenko, property and real estate, which he acquired. These letters are first introduced into scientific circulation.
Key words: Hlukhiv, correspondence letter, Artem Tereshchenko, district court.

05.04.2018 р.

